

Г-н Минчев, масовите протести стихнаха, предизборната кампания започна. Какъв резултат от парламентарния вот би дал шанс за реална промяна в България? Промяна, която да ограничи властта на олигарсите, на монополите и на политическия елит, който се е поставил в тяхна услуга.

Не виждам сериозни шансове за промяна в следствие на предстоящите избори. Причина за това е не само вероятното препотвърждаване на статуквото между основните политически партии. За да има сериозна промяна е необходимо да се прекъсне симбиозата между политическата класа и олигархичната монополна структура на икономиката. Това може да стане само чрез силен натиск - или "отдолу", от самото общество, или "отвън" - от Брюксел.

Острият политически конфликт в България е следствие от поредния опит - този път от страна на ГЕРБ да пререструктурира властта и богатството на българската олигархия в полза на едни кръгове от нея и в ущърб на други. Подобен опит се прави за трети път - след правителството на Виденов в средата и на Костов в края на 90-те години. При Виденов битката беше между икономически фракции на БСП. При Костов - съпротива срещу опита му да създаде алтернативни стопански елити чрез приватизацията и пререструктурирането на икономиката. Борбата на "стари" фракции на българската олигархия срещу новата концентрация на власт и богатство около ГЕРБ се подкрепя от днешното ръководство на БСП в битката му на живот и смърт за оцеляване начело на партията, както и от нарастващото обществено недоволство от икономическата криза и от кризата на демократичното управление.

Независимо, че всичко това звучи доста драматично, в политически план то не поражда нищо повече от буря в чаша вода. Очакваните - засега - изборни резултати не се различават съществено от миналогодишните прогнози. Вместо успокоение след изборите, тези обстоятелства могат да породят нова задънена улица в управлението на страната.

Като четете програмите и намеренията на основните политически сили, а и кандидат-депутатските листи, които бяха поизчистени от втръснали лица, как ще отговорите на въпроса чуха ли политиците гласа на гражданите?

Не. Протестите стихнаха бързо без да произведат по-устойчиви граждански структури на натиск върху партиите и институциите на държавата. Не се появиха нови лидери и нови идеи - ако не броим лекото засилване на по-радикалната лява периферия на общественото мнение. Кампанията, която водят помежду си партиите е пълна с всякакви взаимни обвинения и скандали, но съдържателен дебат по стратегически цели и политически решения за решаване на основни национални проблеми почти липсва. В България твърде отдавна партийните програмни цели са по-скоро украсение, отколкото съдържание на политическото състезание.

Недоволството не успя да роди политическа алтернатива, която да вземе гласовете на недоволните. Кой спечели от този развой на събитията?

Статуквото. От една страна протестите останаха на нивото на хаотичния психологически изблик на недоволство, който преминава бързо и без сериозни последствия. От друга, създаването и утвърждаването на една нова партия или движение вече от доста време се "акушира" през парите и организационната структура на олигархичните групировки, част от които са пряк израз на организираната престъпност в страната. В продължение на повече от едно десетилетие българската олигархия създаде една нова класа от политически брокери, които могат да си залепят всякаква идентичност в марионетния спектакъл на политическото състезание. Възникването на нова политическа сила като пряк представителен израз на гражданска инициатива или движение в днешна България е трудно до невъзможност.

Да допуснем, че ГЕРБ са първа политическа сила след 12 май. Ще успее ли да състави правителство и при какви условия биха задържали този път властта за пълен четиригодишен мандат?

С какъвто и резултат да приключат изборите, политическата криза ще продължи и след тях. Причината за това споменах по-горе - опитът за реструктуриране на олигархичната пирамида чрез нова концентрация на власт и богатство около ГЕРБ. На този етап не се вижда нито възможност за примирение, нито за нов окончателен баланс между отделните крила на олигархията. ГЕРБ ще получи първата възможност да състави правителство, но ще му бъде трудно да го договори с някои от другите фракции в новия парламент за да се създаде работещо мнозинство. Дори и правителство на малцинството или "експертно" правителство ще се нуждаят от мнозинство - макар и променливо и ситуационно. Политическата поляризация в обществото ще направи още по-трудно формирането на стабилно управление. За четиригодишен мандат в тези условия е трудно да се говори. Политическият хоризонт от днешна гледна точка е най-много до изборите за Европейски парламент следващата пролет.

А ще се изненадате ли, ако мандатът за съставяне на правителство отиде първо в БСП?

Ще бъде изненадващо, защото предполага БСП да се окаже първа политическа сила на изборите. Шансовете за това са близки до нулата. Но дори и да получи първия шанс за създаване на ново правителство, БСП ще трябва да разиграе стара формула - с ДПС и евентуално с България на гражданите, ако г-жа Кунева изобщо поеме риска да бъде опакована във второ издание на Тройната коалиция... За "голяма коалиция" с ГЕРБ в рамките на това първо раздаване на мандатите не е реалистично да се мисли.

Има ли риск да влезем в спиралата на изборите и може ли да се избегне този сценарий? Каква впрочем ще бъде ролята на задкулисието в този процес?

Само задкулисна сделка и компромис между отделните олигархични крила - стопански и политически - може да предотврати "спирала на изборите". Шансовете за това към днешна дата са малки. Ниска е и степента на търпимост към политическото статукво сред ключови сектори на общественото мнение - интелектуалната "интернет" класа, средния и дребния бизнес, социално бедстващите групи. Обществото е силно разделено и поляризирано в оценките си за основните политически сили - ГЕРБ и БСП - и техните лидери. Необходимо е предоговаряне на отношенията между държавата и обществото. Протестите показаха това, но не успяха да го предизвикат. Политическите сили симулират промяна в традиционното си отношение към обществото, но на практика не са готови да предложат нищо по-различно от начина, по който са управлявали през последното десетилетие. Всичко това е рецепта за понататъшно загниване и изостране на конфликта. Изправени сме пред сериозния риск масовият песимизъм и дори отчаяние да преминат във фаза на активна агресия. Ако в България изобщо е имало обществен договор между гражданите и държавата - той очевидно е все по-изтощен и лишен от съдържание. Нов обществен договор може да подготви само политическият и общественият елит - това е неговата основна роля, да създава и гарантира общественото съгласие около основните национални цели и националния интерес. Това не е по силите на отделна партия или политическа платформа. Политическото състезание трябва да проясни не само принципните разлики между отделните партии, между ляво и дясно - политическият дебат трябва да идентифицира сферите на необходимо единство и съгласие по ключови национални приоритети. Не виждам някой да е сериозно ангажиран с това.

Ще има ли скандалът с подслушването сериозни последствия върху изборните резултати?

Краткият отговор е не. Тези, които държат на либерално-демократичните ценности едва ли масово гласуват за първите две партии в изборното състезание. На всички е известно, че подслушването е държавна политика - и то не от четири, а най-малко от 70 години. Любопитен нов елемент в този скандал е не, че се е подслушвало, а че прокуратурата съобщи конкретна информация по този въпрос. Пропука се "заговорът на мълчанието" в политическия елит.

Защо изчезва от политическата карта старата десница и как си обяснявате отлива от партията на Меглена Кунева?

Старата десница от години се крепи върху намаляваща група традиционни последователи, биографично свързани със "синята идея". Променящото се общество изисква промяна на политическата идентичност на десницата, която не се случва. На фона на хроничната криза някои от разцепващите се сини крила просто бяха напазарувани от статуквото. Други продължават борбата - но вече на прага на възможното...

Отливът от "България на гражданите" се обяснява с две обстоятелства. Първо, в условията на обществена и политическа поляризация печелят радикалните периферии и губи умерения център. Второ, г-жа Кунева и нейните колеги не успяха да представят конкретно и съдържателно една политическа платформа, която да спечели подкрепата на центристски ориентираната средна класа за партията.

Как разчитате вие подкрепата, която ЕНП даде на ГЕРБ на националната конференция в зала „Армеец“?

Тази подкрепа е естествена. ЕНП се нуждае от силна "сестринска" партия във всяка страна членка на ЕС, за да поддържа позицията си на най-голяма фракция в Европейския парламент. Същото се отнася и за другите партийни фамилии - ПЕС (социалистите), АЛДИ (либералите)... Разбира се - има граници на търпимост към отклонения от принципите и правилата, но подкрепата е първото правило. На времето ПЕС не обели и дума срещу Тройната коалиция. Сергей Станишев върна жеста защитавайки червения премиер Виктор Понта в Букурещ въпреки, че последният се беше превърнал в "персона нон грата" в Брюксел. Помните ли как либералният лидер Уотсън хвалеше либералното ДПС минути след атентата срещу Доган и "либералния" побой над атентатора? С какви аргументи би следвало ЕНП да откаже подкрепа за ГЕРБ?

Съюз между ГЕРБ и „Атака“ - ще приеме ли Европа това съчетание?

Като открита коалиция - не. Като неформална договорка за принципна парламентарна подкрепа - да, този вариант вече беше изпробван през първите две години от мандата на ГЕРБ.

Успя ли президентът Росен Плевнелиев да израсне като политик по време на кризата? Еманципира ли се от ГЕРБ, реагира ли адекватно на политическите предизвикателства?

Тези, които издигнаха кандидатурата му не предвиждаха сценарий, в който Плевнелиев да поеме отговорността, която носи сега. След оставката на Бойко Борисов започна политическата игра "всички срещу президента" - всеки по различни причини. Един даже ходи до Виена да се оплаква от Плевнелиев... Мисля, че на президента му се налага да съзрява политически бързо. Много е вероятно след изборите политическата нестабилност да

продължи и неговата роля може отново да бъде от решаващо значение.